

dr Katarzyna Zawadzka

POLITYKA RÓWNOŚCI PŁCI W UNII EUROPEJSKIEJ

dr Katarzyna Zawadzka

**Polityka równości płci
w Unii Europejskiej**

Łódź 2018

© Copyright 2018 by Stowarzyszenie Instytut Nowych Technologii
w Łodzi
egzemplarz bezpłatny (publikacja bezpłatna)

Biblioteka Europe Direct Łódź
nr 3/2018

Autor:
dr Katarzyna Zawadzka

Redakcja:
Krzysztof Łobodziński

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej

Wyrażone w niniejszej publikacji opinie są poglądami jej Autorów

Printed in Poland
Wydanie I

*Równość płci oznacza sytuację, w której zarówno mężczyźni,
jak i kobiety doświadczają sprawiedliwego traktowania
w każdej dziedzinie życia społecznego*

M. Półtorak, *Kobiety-kwoty-polityka. Gwarancje równości płci w Unii Europejskiej*,
Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2015, s. 5

Gender mainstreaming

Polityka równości płci nazywana jest także wdrażaniem perspektywy równości płci lub strategią *gender mainstreaming*. Polityka równości płci definiowana jest jako zaplanowany system długofalowych działań na rzecz równości płci we wszystkich obszarach życia społecznego, na wszystkich poziomach decyzyjnych. System ten ma uwzględniać strategiczne cele, działania, harmonogram, środki oraz podmioty odpowiedzialne za realizację wyznaczonych celów, jak również sposoby sprawdzania poziomu ich osiągnięcia¹. *Gender mainstreaming* w 1996 roku został uznany przez Unię Europejską za narzędzie realizujące cel jakim jest równość płci, a dokładniej faktyczną rów-

¹ Polityka równości płci, <https://rownosc.info/dictionary/polityka-rownosci-pci/>, dostęp: 25.06.2018.

ność kobiet i mężczyzn, nie tylko w systemie prawnym, ale także w realiach życia społecznego².

Pojawienie się koncepcji *gender mainstreaming* łączone jest z ważnymi przekształceniami w zakresie ruchu kobiecego. Mowa tu o pojawieniu się od lat osiemdziesiątych XX wieku tak zwanej trzeciej fali feminizmu, traktowanej jako wyraz zmian w podejściu do kwestii równości i relacji między kobietami i mężczyznami³. Trzecia fala ruchu kobiecego bywa utożsamiana ze zjawiskiem postfeminizmu (określanym jako feminizm postmodernistyczny), gotowym czerpać ze zdobyczy ruchu kobiecego, odrzucając jednocześnie jego ide-

² Ibidem.

³ Ł. Wawrowski, Polityka równych szans. Instytucjonalne mechanizmy zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych na przykładzie państw Unii Europejskiej, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007, s. 316.

aly⁴. June Hannam wspominała, iż ofensywa przeciwko „drugiej fali” feminizmu była wzmacniana przez media posługujące się terminem „postfeminizm” *nie po to, żeby opisać coś, co zaszło po feminizmie, ale do określenia czynnego odrzucenia „drugiej fali” feminizmu i jej rzekomo przestarzałych ideałów. Zachęcano młode kobiety, żeby realizowały swą wolność, nabywając ubrania i kosmetyki i żeby odróżniły się od stereotypowej poważnej feministki, która nosiła ogrodniczki, prawie się nie malowała i była wrogo nastawiona do mężczyzn. Zdaniem tej autorki, ten atak na feminizm można odczytywać jako reakcję obronną męskich elit przeciwko zagrożeniom, jakie stworzył feminizm „drugiej fali”⁵. Swoista wędrowka idei feministycznej (przybierająca postać m.in. różnych*

wizji porządku publicznego, ruchów i myśli feministycznej oraz teorii społeczno-kulturowych) ujmowana jest w ramy trzech fal feminizmu. Istotnym elementem pierwszej z nich było występowanie przeciwko barierom prawnym ograniczającym rozwój kobiety (zwalczanie stereotypu kobiety-gospodyni domowej i sprzeciw wobec podwójnej moralności – odmiennej dla kobiet i mężczyzn). Feminizm „drugiej fali” charakteryzował się przyjęciem radykalnych koncepcji oraz działań politycznych. Wykraczały one poza dążenie do równouprawnienia kobiet za pomocą reformowania systemu prawnego. W związku z funkcjonującą męską dominacją biologiczną i społeczną, w założeniach „drugiej fali” postulowano, iż *wyrównanie istniejących dysproporcji wymaga nie tylko równouprawnienia, ale i ustawowego uprzywilejowania,*

⁴ Ł. Wawrowski, *Polityka równych szans. Instytucjonalne mechanizmy...*, s. 317.

⁵ J. Hannam, *Feminizm*, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 2010, s. 173.

wania kobiet⁶. Feminizm „trzeciej fali”, zwany postfeminizmem, krytycznie oceniał rezultaty „drugiej fali”. Do refleksji nad dziedzictwem wcześniejszych fal feminizmu skłaniały bowiem przemiany społeczne, ekonomiczne i polityczne na świecie. Maria Marczevska-Rytko wspominając o kryzysie idei feminizmu pisała, iż ma on związek z *przeformulowaniem stawianych sobie celów działania, oceną sytuacji kobiet współczesnych oraz ich potrzeb*. Autorka dodawała, iż *wyrazem przewartościowań są nowe kierunki feministyczne i nowe podejścia do kształtowania własnej tożsamości*.

Zauważyć należy, iż wprowadzanie w życie strategii *gender mainstreaming* nie jest prostym

zabiegiem. Początkowo trudności wiązano z brakiem podbudowy teoretycznej i istnieniem ogólnych założeń bez sposobów działania w ramach strategii. Z drugiej strony brakowało woli politycznej do jej realizacji⁷. Aktualnie jako kwestie, które stoją na przeszkodzie skutecznej realizacji strategii *gender mainstreaming* wskazuje się między innymi:

- niezrozumienie jej istoty, jak również relacji ze strategią ukierunkowaną na rzecz równości;
- błędne rozumienie koncepcji równości;
- konieczność wypracowania nowych sposobów działania oraz dostosowania dotychczas stosowanych oraz niebezpieczeństwo, iż strategii będzie się jedynie mówiło, ale nie będzie ona wprowadzana w życie⁸.

⁶ M. Marczevska-Rytko, *Idea feminizmu* [w:] *Feminizm*, red. M. Marczevska-Rytko, D. Maj, M. Pomarański, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2015, s. 29-30.

⁷ *Ibidem*, s. 327.

⁸ *Ibidem*, s. 327-329.

Równość płci, zakaz dyskryminacji i ochrona praw człowieka stanowią jeden z priorytetów samej Unii Europejskiej jako podmiotu ponadnarodowego, jak i jej państw członkowskich. Dodać należy, iż unijną koncepcję równości cechuje wielopłaszczyznowa ewolucja, od aspektów ekonomiczno-społecznych do przyjęcia perspektywy politycznej. Fakt traktowania polityki równościowej za jedną z priorytetowych uznaje się za efekt długofalowego procesu, którego kres mógłby nastąpić dopiero wówczas, gdy formalne gwarancje równości będą tożsame z funkcjonującą praktyką⁹.

Wśród wspólnotowych regulacji z zakresu równouprawnienia kobiet i mężczyzn miano fundamentalnej zyskał artykuł 119 Traktatu ustanawiającego Euro-

pejską Wspólnotę Gospodarczą. Wprowadzał on zasadę jednakowego wynagradzania kobiet i mężczyzn za jednakową pracę¹⁰. Wątek praw kobiet został rozszerzony w Traktacie o Unii Europejskiej (Traktat z Maastricht). Za kamień milowy w unijnej polityce równości w tym zakresie uznaje się włączenie (w Traktacie amsterdamskim) zasady równouprawnienia płci do obszaru regulacji o pierwotnym, czyli fundamentalnym charakterze¹¹. Jak wskazywała Magdalena Póltorak, *kwestia równości płci ukazana została tu nie tylko jako cel i wartość autonomiczna, lecz przede wszystkim jako działania Wspólnoty zmierzające do zniesienia nierówności oraz umacniania równości kobiet i mężczyzn we wszystkich obszarach jej funkcjonowania, co z kolei dało podstawę do przyję-*

⁹ M. Póltorak, *Kobiety-kwoty-polityka. Gwarancje równości płci...*, s. 51.

¹⁰ *Ibidem*, s. 51-52.

¹¹ *Ibidem*, s. 52.

cia strategii *gender mainstreaming*¹². Zwieńczeniem praw zawartych we wspomnianych dokumentach był Traktat Lizboński, który wprowadził kategorię pod nazwą równość kobiet i mężczyzn do obszaru unijnego systemu aksjologicznego. Nadawał także moc wiążącą Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej, według której należy zapewnić kobietom i mężczyznom równość we wszystkich dziedzinach¹³.

Od połowy lat 90. XX wieku pojęcie równości płci, zwłaszcza na gruncie Unii Europejskiej przyjęło postać omawianego *gender mainstreaming*, czyli w odróżnieniu od koncepcji poprzednich – *równego traktowania tudzież optyki wyraźnie prokobiecej – perspektywę płci społeczno-kulturowej*. Oznacza ona – *najogólniej rzecz ujmując – politykę włączania interesów obu płci*

¹² M. Półtorak, *Kobiety-kwoty-polityka. Gwarancje równości płci...*, s. 52

¹³ *Ibidem*, s. 53.

w tzw. główny nurt, tzn. na każdym poziomie i etapie decyzji politycznych¹⁴. Zrównoważony udział obu płci w życiu politycznym uznaje się za najistotniejszą przesłankę powodzenia *gender mainstreaming*. Szczególnie w obliczu istnienia woli politycznej koniecznej do wprowadzania strategii w życie¹⁵.

¹⁴ *Ibidem*, s. 14.

¹⁵ Pamiętać należy, iż mimo, że wyższa partycypacja kobiet w procesie decyzyjnym nie jest gwarantem solidarnych działań wszystkich jego uczestniczek na rzecz awansu kobiet, to prawdopodobieństwo ich podejmowania będzie proporcjonalnie większe. Magdalena Półtorak nawiązując do teorii tzw. masy krytycznej przypominała, że *to minimum 30-35% składu danej struktury politycznej dysponuje głosem „słyszalnym” i posiadającym realną siłę przebicia. Wobec tego wzrost udziału kobiet w sferze politycznej stanowi warunek skuteczności strategii gender mainstreaming, będąc jednocześnie jednym z jej zasadniczych celów*. *Ibidem*.

Dodam, iż Unia Europejska opracowuje mapy drogowe, czyli pięcioletnie programy działania, w których opisuje najważniejsze obszary dla realizowania polityki *gender mainstreaming*. Np. mapa drogowa na lata 2006-2010 wskazywała na równość płci w gospodarce i na rynku pracy oraz usługi umożliwiające łączenie życia rodzinnego z zawodowym. Wśród metod wpro-

Warto w tym miejscu odnieść się do samego pojęcia równości, odmiennego przez wszystkie przypadki zarówno w dokumentach Unii Europejskiej, jak i nazwach jej poszczególnych podmiotów.

Jak przypominał Łukasz Wawrowski, wpływ feminizmu oraz zainteresowanie sferą prywatną jako istotny element znoszenia nierówności, doprowadziły do zmian w zakresie podejść do problemów związanych z równością. Mowa tu o odejściu od „równości w stosunku do”, na rzecz „równości pomiędzy”¹⁶. Doprecyzowując, jest

wadzenia zmian wymienia się np.: treningi równościowe, wprowadzanie zagadnień *gender mainstreaming* do podręczników, jak również stosowanie jej w administracji państwowej. Równość kobiet i mężczyzn była także jednym z pięciu obszarów działania programu PROGRESS na lata 2007-2013. I. Krzemińska, *GENDER MAINSTREAMING w UE, czyli o polityce równości płci*, <http://www.twojaeuropa.pl/1894/gender-mainstreaming-w-ue-czyli-o-polityce-rownosci-plci>, dostęp: 30.06.2018.

¹⁶ Ł. Wawrowski, *Polityka równych szans. Instytucjonalne mechanizmy...*, s. 338.

to przejście od koncepcji inkorporacji kobiet do męskiego świata, to znaczy na dostosowywaniu się kobiet do wzorów i norm wyznaczanych przez mężczyzn, przyjmowaniu męskich ról, na rzecz takiego zmieniania sposobu funkcjonowania społeczeństwa, aby uwzględniał on na równi różny komponent kobiecy, jak i męski¹⁷. Z kolei Michael Saward zwrócił uwagę na to, iż pojęcia takie jak równość czy sprawiedliwość w teorii znaczą niewiele, ale w konkretnych kontekstach mogą mieć całkiem szczególny wydźwięk, łącznie z władzą niezaangażowania i osłabiania ludzi oraz konsekwentnego rewolucjonizowania społeczeństwa¹⁸. Autor ten przypominał również, iż teoretycy demokracji uczestniczącej zajmowali się zwiększaniem obszaru demokracji i polityki, uznając równość eko-

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ M. Saward, *Demokracja*, Wydawnictwo Sic!, Warszawa 2008, s. 35.

nomiczną i społeczną za ważną dla demokracji. Uznawali je bowiem za uzupełnienie równości politycznej w formie równych głosów o równej wartości¹⁹. Stanowisko te podtrzymała także Magdalena Półtorak przypominając, iż kategoria równości stanowi obecnie podwaliny każdego demokratycznego porządku prawnego, w ramach którego respektowane są wolności i prawa jednostek²⁰. Autorka ta nawiązywała także do koncepcji równości szans, za jej główny nurt uznając kwoty wyborcze, jako środek pozytywny, którego zadaniem jest wyrównywanie szans grupy dyskryminowanej oraz korygowanie nierówności²¹.

Stadium wyjściowym koncepcji równości płci był postulat osiągnięcia równości formalnej, któ-

ra zaowocowała przyznaniem kobietom praw politycznych²². Feminizm „drugiej fali” zogniskował swoje cele przede wszystkim na „kwestii kobiecej”. Kwestii postrzeganej jako pełne uczestnictwo kobiet w życiu społecznym, gospodarczym i politycznej, czyli osiągnięcie równości materialnej (faktycznej). Osiągnięcie równości płci w sferze politycznej nabrało realnych kształtów dopiero wraz z pojawieniem się koncepcji płci społeczno-kulturowej (*gender*), wzrostem świadomości kobiet, jak również z przemianami w polityce europejskiej²³.

¹⁹ *Ibidem*, s. 14.

²⁰ Mowa tu o polityce *gender mainstreaming* i ruchu na rzecz demokracji parytetowej. *Ibidem*, s. 15. Jak zauważył Andrew Heywood, chociaż terminy *gender* i *pleć* w języku potocznym bywają używane zamiennie, *to jednak rozróżnienie pomiędzy nimi ma decydujący charakter dla badań społecznych i politycznych*. A. Heywood, *Klucz do politologii. Najważniejsze ideologie, systemy, postaci*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 210. Bogdan Wojciszke zaznaczał, iż ciągle aktualne są pytania o różnice mię-

¹⁹ M. Saward, *Demokracja*, s. 91-92.

²⁰ M. Półtorak, *Kobiety-kwoty-polityka*. Gwarancje..., s. 12.

²¹ *Ibidem*, s. 13.

Soft law

Unia Europejska w dziedzinie prawa antydyskryminacyjnego najczęściej posługuje się instrumentami unijnego prawa wtórnego pod postacią dyrektyw. Warto wspomnieć w tym miejscu, iż chociażby w przypadku prawa wyborczego – a konkretnie w odniesieniu do kwot wyborczych, Unii pozostaje rekomendować określone rozwiązania i zachęcać do ich wdrożenia

dzy kobietami i mężczyznami dotyczące psychiki. Dodawał, że odpowiedzi na pytanie, czy różnice te są stereotypami czy rzeczywistością, nabierają współcześnie charakteru ideologicznego. Jego zdaniem miało to związek z *powszechną konstatacją nierównego traktowania płci i walką o równouprawnienie kobiet*. Autor ten uznał termin „płeć” za bardziej neutralny ideologicznie. B. Wojciszke, *Człowiek wśród ludzi. Zarys psychologii społecznej*, Warszawa 2004, s. 418. Linda Stone w obszarze badawczym związanym z *gender* jako płcią kulturową, umieściła nie tylko sposób rozumienia kategorii męskiej lub żeńskiej, ale także uwikłanie tych sposobów rozumienia w inne wymiary życia społeczno - kulturalnego, obejmując zagadnienia takie jak role społeczne odgrywane przez kobiety i mężczyzn, wartości towarzyszące męskiem i kobiecym działaniom, a także konkretne

(na przykład poprzez zalecenia w aktach niewiążących)²⁴. Temat zrównoważonego udziału kobiet w politycznych strukturach decyzyjnych pojawił się w unijnej agendzie stosunkowo niedawno, bowiem w latach 90. Wcześniej podkreślano, iż kwestia udziału kobiet we władzy znajduje się poza kompetencjami Unii Europejskiej. Następnie zdecydowano o podjęciu działań w ramach nowej perspektywy polityki rów-

poglądy społeczne na istotę i znaczenie różnic płci. L. Stone, *Pokrewieństwo i płeć kulturowa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012, s. 15. Krystyna Slany, Justyna Struzik i Katarzyna Wojnicka zaznaczały, iż *opis rzeczywistości społecznej bez uwzględnienia perspektywy genderowej jest dzisiaj praktycznie niemożliwy*. Zdaniem autorek studia genderowe w wymiarze politycznym przyczyniają się do projektowania zmian społecznych, które znoszą owe nierówności, stereotypizację, jak również hierarchizację kobiet i mężczyzn. K. Slany, J. Struzik, K. Wojnicka, *Rozwój refleksji Genderowej i studiów nad społeczno-kulturową tożsamością płci w Polsce*, [w:] *Gender w społeczeństwie polskim*, red. K. Slany, J. Struzik, K. Wojnicka, Zakład Wydawniczy NOMOS, Kraków 2011, s. 7-9.

²⁴ M. Półtorak, *Kobiety-kwoty-polityka*. Gwarancje..., s. 54.

nościowej, poprzez stosowanie nacisków na zwiększenie udziału kobiet w procesach decyzyjnych. Działania tej podejmowane były na gruncie soft law, czyli tak zwanego miękkiego prawa Unii Europejskiej²⁵. W latach 90. XX wieku regulacje mające na celu wzmacnianie udziału kobiet w procesach decyzyjnych były jednym z głównych obszarów miękkiego prawa UE. Wiąże się to ze zmianą jakościową, która skutkowałą uznaniem standardu zrównoważonego udziału kobiet i mężczyzn w sferze politycznej, jako warunku

²⁵ Akty prawa miękkiego, formalnie pozbawione mocy wiążącej, miały służyć oswojeniu państw członkowskich z proponowanymi rozwiązaniami. Dodać należy, iż *w konsekwencji soft law istotnie przyczyniło się do zapoczątkowania określonych standardów w omawianej dziedzinie. Wraz z „naciskami” o charakterze politycznym w parze szła jednak bieżąca i wyspecjalizowana działalność poszczególnych instytucji, które materializowały zasadę równości płci, przede wszystkim poprzez realizację wyraźnie ukierunkowanych nań programów działania.* *Ibidem*, s. 54-55.

równości między obiema płciami²⁶.

Jako jeden z pierwszych dokumentów dotyczących zrównoważonej reprezentacji kobiet i mężczyzn w politycznych procesach decyzyjnych wymienia się Deklarację ateńską z 1992 r. W dokumencie tym wprost użyto pojęcia „parytet”, napiętnowano zjawisko deficytu demokracji oraz trwonienie potencjału, którym dysponuje połowa społeczeństwa (kobiety), a sam dokument odbił się szerokim echem w przestrzeni międzynarodowej²⁷. Warto przypomnieć również o rezolucji Parlamentu Europejskiego z 1994 r., zgodnie z którą marginalną obecność kobiet na stanowiskach decyzyjnych uznano za sprzeczną z ideałami demokracji²⁸.

²⁶ *Ibidem*, s. 55.

²⁷ Jak wskazała M. Półtorak, dokument ten pozwolił ukazać *wspólny mianownik działań podejmowanych przez UE oraz europejski ruch na rzecz demokracji parytetowej.* *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*, s. 56.

Jak zwróciła uwagę Magdalena Półtorak, rezolucja ta jest przykładem regulacji, która nie posiadając charakteru *stricte* wiążącego, dała podstawy rozwiązaniom, do których wielokrotnie się odwoływano. To w tym dokumencie, wśród rozwiązań sugerowanych państwom członkowskim pojawił się postulat wprowadzenia kwot, jako środków zapewniających kobietom zbliżony do równości udział w strukturach decyzyjnych²⁹. Zgodnie z treścią rezolucji, *gender mainstreaming* państwa członkowskie powinny zapewnić bardziej sprawiedliwą reprezentację kobiet w publicznych gremiach decyzyjnych oraz prze-myśleć wprowadzenie systemów kwotowych, dzięki którym kobiety będą miały gwarancję określonej liczby miejsc na liście wyborczej lub w określonych gremiach³⁰.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ Warto w tym miejscu pochylić się nad pojęciami kwoty oraz parytetu. Tak zwane kwotowanie w ujęciu prawnym

Wraz z kolejnymi regulacjami unijnego *soft law* rozwijała się instytucjonalna praktyka, której celem było wzmocnienie wdrażania postulowanych standardów równościowych³¹.

Podmioty działające na rzecz zwiększenia partycypacji kobiet w strukturach politycznych w ramach Unii Europejskiej

Na poziomie Komisji Eu-

polega na ustalonej reprezentacji podmiotów prawnych przez osoby fizyczne, na zasadzie odpowiedniej proporcji w składzie osobowym określonej instytucji. Mechanizm taki ma wyrażać gwarancję zasady równości reprezentacji. W sferze polityki kwoty postrzegane są jako środek pozytywny, za pomocą którego wprowadza się ustaloną liczbę lub odsetek przedstawicieli określonej grupy (w analizowanym temacie-kobiet) do ciał przedstawicielskich lub organów pochodzących z nominacji. Pod pojęciem kwoty kryje się najczęściej pewne minimum procentowe (20, 30 lub 40%). Parytet natomiast stanowi równościową formę kwoty. Kategoria parytetu najczęściej dotyczy sytuacji, w której to udział obu płci jest równy. *Ibidem*, s. 56-57; 125-126.

³¹ *Ibidem*, s. 60.

ropejskiej utworzono między innymi następujące podmioty:

- Komisarz ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Równych Szans;
- Komitet Doradczy ds. Równych Szans;
- Międzyresortowa Grupa ds. Równości Płci³².

Na poziomie Parlamentu Europejskiego utworzono między innymi:

- Komitet ds. Praw Kobiet i Równych Szans;
- Grupę Wysokiego Szczebla ds. Równości Płci;
- Sieć Komitetów Parlamentarnych ds. Równych Szans Kobiet i Mężczyzn³³.

Wśród podmiotów tworzonych w ramach pozostałych struktur Unii Europejskiej wymienić moż-

³² Ł. Wawrowski, *Polityka równych szans. Instytucjonalne mechanizmy...*, s. 365-366.
³³ *Ibidem*, s. 369-370.

na:

- Komitet ds. Równych Szans Kobiet i Mężczyzn;
- Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn³⁴.

Mnogość podmiotów, z jednoczesnym podobieństwem ich nazw obliguje, aby w tym miejscu rozwinąć wątek związany z ich kompetencjami w zakresie problematyki równości płci. Jak wskazał Łukasz Wawrowski, do najważniejszych problemów związanych z próbą kompleksowego wyliczenia i scharakteryzowania wskazanych podmiotów należą: wielość i różnorodność struktur; zmienność analizowanych podmiotów w czasie; niewielka liczba opracowań dotyczących poruszanej kwestii oraz problemy wynikające z różnego tłumaczenia nazw organów³⁵. Autor ten przypominał, iż *konse-*

³⁴ *Ibidem*, s. 371.

³⁵ *Ibidem*, s. 345-346.

kwencją strategii polegającej na włączaniu kwestii kobiecej do wszystkich obszarów działań organów władzy państwowej jest fakt, iż coraz większa liczba owych organów posiada specjalne komórki zajmujące się problematyką kobiet³⁶.

Stanowisko **Komisarza ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Równych Szans** zostało utworzone w ramach Komisji Europejskiej. Zauważyć należy, iż w ramach poprzednio powoływanych komisji urząd ten odwoływał się w swej nazwie jedynie do kwestii zatrudnienia i spraw społecznych. Wspomniany wyżej, powołany w ramach Komisji Europejskiej podmiot otrzymał dodatkowe kompetencje związane z polityką równości kobiet i mężczyzn³⁷. Celem powołania **Komitetu Doradczego ds. Rów-**

nych Szans było stworzenie ram instytucjonalnych do konsultacji z organami zajmującymi się kwestiami równości kobiet i mężczyzn, działającymi na poziomie państw członkowskich³⁸.

Międzyresortowa Grupa ds. Równości Płci została powołana do koordynowania działań poszczególnych podmiotów w ramach Komisji Europejskiej, w zakresie rozwoju, implementacji oraz oceny strategii działań na rzecz równości płci³⁹.

Komitet ds. Praw Kobiet i Równych Szans (pierwotnie Komitet ds. Kobiet) powołany został celem analizowania sytuacji kobiet w państwach Wspólnoty. Jako zadania Komitetu wymieniano: promowanie i ochronę praw kobiet; prowadzenie polityki równych szans kobiet i mężczyzn; likwidowanie

³⁶ Ł. Wawrowski, *Polityka równych szans. Instytucjonalne mechanizmy...*, s. 345.

³⁷ *Ibidem*, s. 365.

³⁸ *Ibidem*, s. 366.

³⁹ *Ibidem*, s. 366-367.

wszelkich form dyskryminacji ze względu na płeć; wdrażanie oraz rozwój strategii *gender mainstreaming*; wprowadzanie w życie postanowień dokumentów międzynarodowych z zakresu praw kobiet oraz politykę informacyjną w zakresie praw kobiet⁴⁰. Jako podstawowe zadanie **Grupy Wysokiego Szczebla ds. Równości Płci** przyjęto uwzględnienie przez Parlament Europejski, we wszystkich działaniach, kwestii równości kobiet i mężczyzn. Mowa tu o wprowadzaniu w życie rezolucji Parlamentu Europejskiego z 2003 roku, która dotyczyła strategii *gender mainstreaming*⁴¹. **Sieć Komitetów Parlamentarnych ds. Równych Szans Kobiet i Mężczyzn** została zainicjowana jako forum współpracy między poszczególnymi komitetami, do zadań którego zaliczono: wymianę informacji

i idei; monitorowanie polityki na rzecz równości płci oraz polepszanie komunikacji⁴²

Komitet ds. Równych Szans Kobiet i Mężczyzn został powołany jako struktura do promowania równych szans wewnątrz wszystkich instytucji Unii Europejskiej. Komitet taki funkcjonuje w ramach każdej unijnej instytucji. Celem działania komitetów jest zwiększanie udziału kobiet wśród pracowników unijnych instytucji. Środkiem do celu ma być tu tworzenie warunków pracy umożliwiających godzenie pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi oraz elastyczne formy zatrudnienia⁴³. **Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn** to próba połączenia kompetencji dotychczasowych różnych podmiotów. Do jego zadań przypisano między innymi

⁴⁰ Ł. Wawrowski, *Polityka równych szans. Instytucjonalne mechanizmy...*, s. 369.

⁴¹ *Ibidem*, s. 369-370.

⁴² *Ibidem*, s. 370.

⁴³ *Ibidem*, s. 371.

analizę danych dotyczących równości kobiet i mężczyzn i dostarczanie informacji na temat przestrzegania praw kobiet w poszczególnych państwach członkowskich⁴⁴.

Jak zauważył Ł. Wawrowski, mnogość podmiotów, *z jednej strony może być traktowana jako pozytywny syndrom, świadczący o skali zainteresowania owymi kwestiami, a także jako stan umożliwiający wieloaspektowe oddziaływanie; z drugiej jednak strony, powodować może istotne rozmycie kompetencji i wzajemne dublowanie realizowanych przedsięwzięć*⁴⁵. Autor ten zwrócił także uwagę na konieczność koordynacji działań i współpracę pomiędzy poszczególnymi podmiotami. Dodał, iż zagadnienia równości płci są podejmowane przez podmioty różnych szczebli. Biorąc pod uwagę wpływ na proces decyzyjny, skon-

centrował swoją uwagę na organach szczebla najwyższego, wskazując w przypadku Komisji Europejskiej na Komisarza ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Równych Szans, a w przypadku Parlamentu Europejskiego na Grupę Wysokiego Szczebla ds. Równości Płci⁴⁶.

Podsumowanie

Należy zauważyć, iż początkowe działania Wspólnot były ukierunkowane głównie na stwarzanie standardów równości ekonomicznej. Formalna równość płci, stanowiąc indywidualny dorobek członków Unii Europejskiej (w połączeniu ze wspólnotowym postulatem ekonomicznej równości szans), dała podstawy do formułowania standardów równości rezultatów w obszarze po-

⁴⁴ Ł. Wawrowski, *Polityka równych szans. Instytucjonalne mechanizmy...*, s. 372.

⁴⁵ *Ibidem*, s. 399.

⁴⁶ *Ibidem*.

zycji społecznej obu płci⁴⁷. Choćby analiza działalności Unii Europejskiej, ukierunkowanej na zwiększanie partycypacji kobiet w życiu politycznym, pozwala na wyciągnięcie wniosku, iż pierwotnie bagatelizowana kwestia zyskała miano fundamentalnego zagadnienia⁴⁸. Przypomnieć należy, iż problem zbyt małej reprezentacji kobiet w procesach decyzyjnych ma charakter wielowarstwowy. Za-

gadnienie to musi być zatem rozpatrywane biorąc pod uwagę wiele aspektów. Wprowadzanie nowych standardów nie może odbywać się bowiem bez analizy mechanizmów społeczno-politycznych oraz czynników, dzięki którym wzrastać może społeczna świadomość. Jedynie to wszystko razem może przełożyć się na odstępianie od konserwatywnych przekonań i praktyk⁴⁹.

⁴⁷ M. Półtorak, *Kobiety-kwoty-polityka...*, s. 99.

⁴⁸ Jak wspominała M. Półtorak, w rezultacie polityka Unii Europejskiej na rzecz równości płci, a w tym demokracji parytetowej, uchodzi za jedną z najbardziej zaawansowanych na świecie. *Ibidem*, s. 99-100.

⁴⁹ *Ibidem*, s. 100.

Bibliografia:

- Hannam J., *Feminizm*, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 2010
- Heywood A., *Klucz do politologii. Najważniejsze ideologie, systemy, postaci*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008
- Krzemińska I., *GENDER MAINSTREAMING w UE, czyli o polityce równości płci*, <http://www.twojajeuropa.pl/1894/gender-mainstreaming-w-ue-czyli-o-polityce-rownosci-plci>
- Marczevska-Rytko M., Maj D., Pamański M., *Feminizm*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2015
- *Polityka równości płci*, <https://rownosc.info/dictionary/polityka-rownosci-plci/>, dostęp: 25.06.2018
- Półorak M., *Kobiety-kwoty - polityka. Gwarancje równości płci w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2015
- Sward M., *Demokracja*, Wydawnictwo Sic!, Warszawa 2008
- Słany K., Struzik J., Wojnicka K., *Zakład Wydawniczy NOMOS*, Kraków 2011
- Stone L., *Pokrewieństwo i płeć kulturowa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012
- Wawrowski Ł., *Polityka równych szans. Instytucjonalne mechanizmy zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych na przykładzie*

państw Unii Europejskiej, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007

- Wojciszke B., Człowiek wśród ludzi. Zarys psychologii społecznej, Wydawnictwo Scholar, Warszawa 2004

Wyrażone w niniejszej publikacji opinie są poglądami jej Autora.
Treści prezentowane w niniejszej publikacji nie są tożsame ze stanowiskiem
Komisji Europejskiej.